Opłata pocztową uiszczono ryczałtem.

Сялянская Праўда

Выходзіць тры разы ў тыдзень.

Цана асобнага нумару 20 грош.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня Віленская вул. 12, п. 6. (Wileńska 12, m. 6).

Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад 9 да 3 г.

Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **2 зл.** Для заграніцы ўдвая даражэй.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 грош., за радок пэтыту ў 1 шп

№ 7. Вільня, Серада, 15-га кастрычніка 1924 г. Год I.

Збор ахвяраў на карысьць Беларускага прытулку у Вільні.

У ПЯТНІЦУ, 17 КАСТРЫЧНІКА, адбудзецца ў Вільні **ЗБОР АХВЯРАЎ** на карысьць прытулку для беларускіх сірот і дзяцей бедных бацькоў.

Беларускі Камітэт помачы пацярпеўшым ад вайны, які апякуецца памянёным прытулкам, зьвяртаецца да беларускага грамадзянства і да ўсіх людзей добрай волі—з вялікай просьбай: **прыняць чыннае ўчасьце ў зборы, як сваей працай, так і ахвярамі.**

Усіх ахвочых прыняць удзел у зборы Камітэт просіць зьявіцца ў **чацьвер, 16 Кастрычніка**, а **5 гадзіне** вечарам у памешканьне Беларускай Гімназіі (Вострабрамская вуліца, дом № 9) для нарыхтаваньня **падзелу працы** ў дзень збору.

Прысутнасьць усіх сяброў Таварыства помачы пацярп. абавязкова.

І углыб, і ушыр.

Пад той час, як там—на „вялікім сьвеце“—робяцца „вялікія справы“: сварацца і годзяцца—заўсёды коштам слабейшых народаў—волаты гэтага сьвету,—паняволеныя народы ня толькі не выяўляюць імкненьня пакарыцца і даць сябе праглынуць дужэйшым за іх „валадаром“ сваім, але нават і ў няволі крапчэюць, разьвіваюць свае мускулы ў штодзенным змаганьні, гуртуюцца, арганізуюцца і супольнымі сіламі сваіх сыноў выкоўваюць свае культурныя цэннасьці.

Узяць хаця наш народ беларускі, частка якога апынулася пад уладаю Польшчы. Ня будзем паўтараць аб тым, як цяжка нам тут жывецца: гэта ўсім добра ведама, апрача толькі... саміх палякоў! Скажам затое, *як і чым мы жывем.*

Вось-жа магутны народны рух да адраджэньня, які паставіў беларускае пытаньне на міжнародавую вышыню, ня толькі не заціхае, ня толькі ня глушыцца ў страшэнна ненармальных варунках жыцьця Заходняе Беларусі, а, наадварот, ня гледзячы на ўсе перашкоды з боку польскае дзяржаўнасьці і польскага грамадзянства, шырыцца і расьце з кожным днём і ўглуб, і ўшыр.

Бо глыбака ў душы „простых“ сярмяжных людзей запала гэтае слова „Беларусь“. Бо ўскалыхнула яно масы беларускія ажно да самых цёмных нізоў. Бо думка беларуская паглыбляецца і творыць усё новыя каштоўныя цэннасьці роднае культуры.

І рух вядзе ўжо не малая толькі жменька ідэалістаў, якую можна было-бы пасадзіць у вастрогі ці выкінуць за межы краю, як гэта рабіла ўлада ліхое памяці „Сярэдняе Літвы“. Не: цяпер рух творыць ужо самая народная маса, якая спасярод сябе кожын дзень дае новых байцоў за волю і шчасьце беларускага народу. Сотні сыноў сялянскіх вучацца ў беларускіх гімназіях, і спаміж іх выйдуць рады новых працаўнікоў на грунце тварэньня беларускае культуры і будаваньня Бацькаўшчыны. Больш за сто беларускіх студэнтаў вучыцца ў вышэйшых школах прыязнае да нас Чэхаславакіі, а якой дарогай яны пойдуць у жыцьці, красамоўна гавораць ажно дзьве пражскія студэнцыя часопісі ў беларускай мове і адна—ў французскай....

Вільня, найстарэйшы беларускі культурны цэнтр—і ў далёкай мінуўшчыне, і цяпер—у пэрыяд „другога Рэнэсансу“,—ужо не зьмяшчае ўсіх культурных працаўнікоў і ўстаноў. Рух на шырокіх прасторах Заходняе Беларусі разьліваецца шырокай, непераможнай хваляй ад краю да краю нашае зямлі. І ўсе гэта—пад цяжкім ярмом няволі і нячуванага ўціску....

Сьвежа трэба адзначыць яшчэ адну праяву, дужа характэрную з таго боку, што яна сьведчыць аб немагчымасьці дарогай гвалтаў і грубае сілы зьнішчыць дух беларускі на роднай зямлі.

Усім ведама, што Горадня ў свой час—колькі гадоў назад—прадстаўляла сільны асяродак беларускага руху. Існаваў там рад палітычных і культурных беларускіх устаноў, школы, тэатр, каапэратывы, газэты. І ўсё гэта рукой „братняга“ народу зьнішчана ў працягу трох-чатырох гадоў. Установы і школы паразганяны, каапэратывы пазачыняны, газэты—так сама.

Але тое, што вырасла раз на горадзенскім *беларускім* грунце, ня можа назаўсёды счэзнуць з аблічча зямлі, пакуль самы гэны грунт будзе існаваць. Беларуская прэса нядаўна адзначала яркія праявы беларускае сьвядомасьці сярод горадзенскіх работнікаў. Пісалася аб энтузьястычным спатканьні беларускіх паслоў, прамаўляўшых на публічных сходах. Праўда, пісалася і аб тым, што мясцовая ўлада ўраз-жа распачала рашучыя крокі дзеля разгрому беларускага работніцкага руху. А тым часам учора пошта даставіла нам самую красамоўную праяву таго, што ў „чыста-польскай“ Горадні, як і ў „чыста-польскай“ Вільні *жыве беларускі дух!*

Мы атрымалі экзэмпляр *беларускае аднаднёўкі „Выстрал“* з датай 8 кастрычніка с. г. Аднаднёўка мае характар голасу працоўных, сьвядомых сваіх сацыяльных і нацыянальных патрэбаў. І тое, што ў горадзенскай глушы яна магла гэтак неўспадзеўкі ўрадзіцца, запраўды робіць уражаньне неспадзяванага стрэлу, толькі стрэлу радасьці—*на знак, што мы жывем.*

Так, жывем і жыць будзем. І не памогуць усе хітрыкі „пануючае нацыі, не паможа ні чужая школа, гвалтам накіданая беларускаму народу, ні аружныя асаднікі, якія з вінтоўкамі ў руках маюць нясьці „дзікім“ беларусам „высокую польскую культуру“.

Не паможа, бо жывы народ можна аружнай сілай зьніштожыць фізычна — папросту выразаць. Але, паскольку жыве народная маса, пастольку замест адсяканых пабегаў яна будзе ўсьцяж выпускаць усё новыя і новыя.

Ніколі не зьніштажай сваей беларускай газэты! Прачытаўшы, давай суседу, ці знаемаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцьці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

Прычыны паражэньня меншасьцяў у Лізе.

„Діло“ прысьвячае перадавіцу аналізу прычынаў паражэньня ўкраінскай справы на апошняй сэсіі Лігі Народаў, ці наагул—справы меншасьцяў у Польшчы.

Гэтыя прычыны — ўзрост уплываў Польшчы ў Лізе Народаў—праз дадатняе ўражаньне, якое зрабіў новы мін. Скшыньскі, які лоўка „зайграў у міравую дудку“—пасьля сваіх папярэднікаў, што „задзёрча грымелі ў ваенныя трубы, пагражаючы налева і направа збройнай сілай“.

Праўда, гэта ўсё не разганяе тых хмараў, якія зьбіраюцца над Польшчай—як з боку Нямеччыны, каторая не пакіне Польшчы ані Данцыга, ані „калідору“, ані Сьлёнску,—таксама і з боку ССРР, які не пакіне ў польскім „спакою“ ані „крэсаў“ наагул, ані Галіччыны асабліва; але гэтая „мірная дудка“ зрабіла добрае ўражаньне ў агульным „міравым канцэрце“, які давала ў працягу некалькіх тыдняў Ліга Народаў.

Вось, яна неяк і паверыла ўва ўсё, што казаў і абяцаў ей урачыста польскі міністар у галіне „лібэральнай палітыкі“, адносна да меншасьцяў.

Другая і галоўная прычына паражэньня ўкраінцаў, а разам з тым і беларусаў у Лізе—ў тым, што ў часе, калі польскі салавей на паседжаньні Лігі гэтак салодка пяяў аб „лібэралізьме“ польскіх „крэсавых“ (языковых) законаў, аб „зусім гатовым“ загадзе ўраду ў справе „ўкраінскага ўнівэрсытэту“ і г. д., слухачы гэтых песьняў, ані сэкрэтарыят Лігі ня былі добра і вычэрпываючы паінфармаваны ні аб тэксьце гэных законаў, ні, наагул, аб „лібэралізьме“ польскай палітыкі.

Усё гэтае вельмі спазьнілася. Дый, наагул, інфармаваньне Эўропы аб нашых справах—вельмі недастатачнае!

„Діло“ прыводзіць запраўды цікавы факт, што прадстаўнік англійскага ўраду і вялікі палітычны дзеяч Морэль толькі цяпер, асабіста ў Львове, даведаўся аб тым, што ў Усходняй Галіччыне выбары ў Польскі Сойм адбыліся **перад пастановай Рады Паслоў** (Антанты) аб прызнаньні Галіччыны ўваходзячай у склад Польшчы! Ён быў перакананы, што выбары гэтыя адбыліся **легальна**—пасьля прызнаньня граніц Польшчы 14 сакавіка 1923 г.

Гэты прыклад вельмі тыповы.

Вельмі сумным зьявішчам, як сярод украінцаў, таксама і сярод беларусаў было тое, што розныя групы і партыі вялі ў часе апошняе сэсіі Лігі нязгодную, ці нават варожую адна да аднэй, а ў канцы канцоў, вельмі шкодзячую агульнай справе, часта асабістую палітыку.

Напрыклад, украінскі мэморыял да Лігі выслаў толькі Народны Камітэт (урад трудавікоў) за подпісам свайго **прэзыдыуму**. Іншыя партыі—з няведамых прычын—не падпісалі мэморыялу. Далучыў свой подпіс толькі асабіста Петрушэвіч.

Газэта слушна падкрасьляе, што гэткі мэморыял разглядаўся Лігай, як прыватная інфармацыя, ня маючая **сілы заявы палітычнай рэпрэзэнтацыі народу**, гэткую рэпрэзэнтацыю прадстаўляюць не палітычныя партыі, якія не падлягаюць ніякаму кантролю і могуць тварыць саматугам, а толькі **парляманцкае прадстаўніцтва народу.**

І вось украінскія паслы (Галіччына ня мае паслоў, Трудавая Партыя таксама ня мае ніводнага пасла ў Польскім Сойме) нічога не зрабілі дзеля таго (—пасьля дэманстрацыі ў Сойме), каб **паставіць справу інфармацыі на міжнародным грунце на адпаведную вышыню.**

Ніводзін пасол з нашых меншасьцяў не паехаў у Жэневу, каб там за кулісамі Лігі інфармаваць асабіста яе дзеячоў аб праўдзе польскага „лібэралізму“. А якраз польскія паслы ўсіх партыяў праз увесь час сэсіі Лігі сядзелі ў Жэневе.

Гэта-ж самае трэба сказаць і аб беларусах, толькі нашыя абмылкі можа яшчэ сумнейшыя, ці папросту праступныя. Ведама, што мэморыял аб беларускай справе ў Польшчы падаў толькі Ластоўскі, з пункту гледжаньня сэкратарыяту Лігі, гэты мэморыял ня меў **поўнай вартасьці адказнага дакумэнту.** Але тое, што зрабіла пражская група беларусаў, — так званы „ўрад“ Б.Н.Р., публічна заявіўшы аб адсутнасьці паўнамоцтваў у аўтара мэморыялу,—гэта-ж папросту праступленьне!

Дык нічога дзіўнага, што „Камітэт Трох“, па-

Прамысловы крызіс у Польшчы.

Згодна з анкетай Цантральнага Саюзу польскіх прамыслоўцаў, прамысловы крызіс у Польшчы ня толькі не слабееаць, а ўсе йшчэ павялічываецца, хаця й ня так шыбка. У сувязі з гэтым расьце лічба безработных, якая з 67.000 у студзені дайшла да 160.000 на 1 верасьня с. г., што, як піша „Gaz. Warsz.“, асабліва пярэчыць оптымістычнай ацэнцы палажэньня.

Дабываньне вугальля зьмяншаецца; таксама і прадукцыя гутаў, якая ў б. расейскай Польшчы ў апошнія месяцы ўпала блізу да нуля, а на Горным Сьлёнску ад студзеня да жніўня зьменшылася ў некалькі разоў.

Слабее і рух на чыгунках. У 1923 годзе нагружалі 10 з паловай тысяч вагонаў у дзень, цяпер толькі ад $7\frac{1}{2}$ да $8\frac{1}{2}$ тысяч.

Гэтыя тры галіны эканамічнага жыцьця Польшчы, паводле лейб-органу эндэцыі, найлепш сьведчаць аб аслабленьні пульсу гэтага жыцьця.

Апрача сэзоннага пад'ёму прадукцыі ў некаторых галінах прамысловасьці (як, да прыкладу, выраб сельска-гаспад. машын), усюды йдзе ўпадак прадукцыі.

Мэталёвая і мэханічная вытворчасьць знаходзіцца ў вельмі цяжкім палажэньні ў сувязі з вялікім зьмяншэньнем казённых і прыватных заказаў. Цэны некаторых зялезных кантрукцый (абарудаваньняў) паніжаны ніжэй перадваенных, дый няма заказчыкаў.

Дрэваабробная вытворчасьць упала да 30%; супэрфасфатная знайшла збыт ледзьве для паловы сваіх прадуктаў, якія можа вырабіць.

Лепей справа стаіць з мылаварнямі, вырабам штучнага шоўку і гумовай прадукцыяй. І толькі адзін від прадукцыі мае быць пашыраны: гэта цукраварства, дзеля якога сёлета значна павялічаны пасеў цукровых буракоў.

знаёміўшыся з усім гэтым матар'ялам, **ня меўшым фармальнага** адказнага значэньня, папросту палажыў яго пад сукно, „паверыўшы“ **афіцыяльным** заявам польскай дэлегацыі.

І вось не апошнія прычыны нашых паражэньняў у Лізе. Нашыя паслы, адважыўшыся на адважныя заявы ў Польскім Сойме, павінны былі давясьці ўсю справу пратэсту і да „міжнародавага Сойму“ ў Жэневе...

На гэта яны мелі ня толькі абавязак, але і бясспрэчнае права—на точнай падставе трактату аб меншасьцях і прынятай у Лізе „працэдуры“ ў справе скаргаў меншасьцяў.

В.

Аб чым пішуць.

„Miałeś, chamie, złoty róg“....

Пасол Воевудзкі (левае крыло „вызваленцаў“) надрукаваў ў часопісі „Wyzw. Ludu“ вельмі цікавы для нас, беларусаў, артыкул. Гэты шчыры „пілсудчык“ дайшоў да таго перакананьня, што гэта ня раз сцьвярджала левая беларуская прэса, вінавайцам усяе сучаснае нядолі беларускага народу зьяўляецца пан Язэп Пілсудскі.

П. Воевудзкі лічыць, што беларусы справядліва вінавацяць польскую дэмакратыю ў няшчырасьці і фальшу: у польскіх адозвах

СЯЛЯНЕ! Памятайце, што „Сялянская Праўда“—гэта **вашая газэта**, дык вы самі павінны яе і ўтрымаць. Дзеля гэтага **акуратна шліце падпісныя грошы** і намаўляйце да гэтага другіх!

Хто ў цяжкую пару задоўжыўся, хай, сабраўшы з поля, **адашлець свой доўг!**

Падпішчыкам, якія **да І лістапада** заплоцяць зразу грошы да канца году, будзе **бясплатна** разасланы зборнік — вялікая кніжка ў 156 стр. —

„Заходняя Беларусь“.

1919 году было столькі пасулаў беларускаму народу, — а ці хоць што-колечы аказалася споўненым?—Ды нічога!

> „А польская дэмакратыя,—піша п. Воевудзкі,—мела тады магчымасьць многа зрабіць. Яе правадыр, Язэп Пілсудскі, быў на вышыні сваей магутнасьці.... Даволі было аднаго прыказу—аднаго дэкрэту Пілсудскага, каб найтруднейшая рэч была зьдзейсьнена. Асабліва за Усходніх Землях ён, як глаўнакамандуючы, быў неабмяжованым дыктатарам, нікім не кантраляваным, меўшым магчымасьць зьдзейсьніць тое, што, як сацыяліст, ці хаця-бы, як радыкал, праз усё жыцьцё прызнаваў справядлівым. Гэтак, ён мог, апіраючыся на чэснай і ў той час радыкальнай польскай дэмакратыі, разам з прадстаўнікамі працоўнага народу украінскага і беларускага абвясьціць Волю і Незалежнасьць Украіны і Беларусі, сфэдэраваных з Польшчай, мог адначасна склікаць соймы гэтых народаў не на 2—3 месяцы і ня дзеля дыпляматычных мэтаў, як гэта было з віленскім соймам, а дзеля сталае законадаўчае працы для гэтых краёў.... Так хороша, так прыкладна, справядліва магло быць. На жаль, так ня сталася!“

Пан Пілсудскі, абманываючы беларусаў сваей „шчырасьцяй“, выдаў Беларусь у рукі польскіх паноў і ксяндзоў, з якімі зрабіў паціху змову проці нашага народу. І тое, што тады пачаў п. Пілсудскі, цяперашняя польская ўлада толькі пасьледавальна разьвівае далей.

Многа тады праўдзівых беларускіх дзеячоў, выбраных усім нашым народам, пробавала гаварыць з п. Пілсудскім. А ён... скончыў тым, што пазволіў п. Патку (так-сама „сацыялісту“) інтэрнаваць у Варшаве галаву ўраду Беларускае Народнае Рэспублікі, проці чаго нават францускі парлямант тады пратэставаў!

Цяпер шанаючыя сябе беларускія дзеячы, запраўдныя прадстаўнікі свайго народу, ўжо ня маюць аб чым гаварыць з польскім урадам. Апошняму асталіся дзеля гутарак толькі... Валэйшы, Більдзючевічы, Косьцевічы, Павлюкевічы ды Знамяроўскія...

Чаму Літва цураецца Польшчы?

На гэтае пытаньне дае адказ тыднёвік „Życie Ludu“, выдаваны ў Вільні.

> Перадусім літвіны бачаць у палякоў вялікія нацыяналістычныя захватніцкія імкненьні, якія апанавалі ўсе слаі польскага грамадзянства ад правіцы да так званае лявіцы ўключна.
>
> Палітычныя інтарэсы Польшчы вымагаюць пашырэньня яе граніц коштам зямель, заселеных няпольскаю люднасьцю, а каб спольшчыць гэтыя землі, істнуе нямецка-маскоўскі спосаб калянізацыі; на гэтых насаджаных калянiстах (асадніках) урад з часам можа абаперціся і даводзіць сьвету аб сваіх натуральных правох....
>
> З прычыны таго, што Літва ня хоча дабравольна пайсьці на саюз з Польшчай, польскія палітыкі стараюцца прымусіць яе да гэтага гвалтам.
>
> Апанаваўшы Літву, польскі ўрад распарцэляваў-бы ўсе панскія двары паміж галілейцяў і караніяжаў (з Галіччыны і б. расейскае Польшча), а тамтэйшае літоўскае насяленьне не дастала-бы ні пядзі зямлі ды была-бы прымушана эміграваць з бацькаўшчыны, шукаючы куска хлеба на чужыне. А пасьля польская ўлада пасьпяшыла-бы вырубіць літоўскія лясы дзеля паправы сваіх фінансаў...

І гэтак далей. Акурат усяго таго баяцца літвіны, што ўжо сталася і далей дзеецца ў забранай Польшчай Заходняй Беларусі.

Прыклад Беларусі хіба-ж нікога ня можа заахвоціць да саюзу з Польшчай!

Палітычны агляд.

У Польшчы.

Зьезд вучыцялёў.

У Варшаве на агульнапольскім зьезьдзе вучыцялёў пачаткавых школ, якіх набралася аж 770 сяброў, у прысутнасьці „госьця“ — мін. асьветы Міклашэўскага, сэн. Новак і пасол Навіцкі паддалі рэзкай, але справядлівай крытыцы ўсю дзеяльнасьць гэтага міністра.

Сэн. Новак, кажаць аб праекце пана мін. асьветы перадаць у ваяводзтвах усіх вучыцялёў і ўсе школьныя ўлады пад найвышэйшы загад „уладаў адміністрацыйна-палітычных“ (папросту) паліцэйскіх!

Прамоўца выясьніў, у чым тут „сабака“: гэткае падпарадкаваньне палітычнай уладзе „апалітычных“ школы і вучыцельства — зрабіць з апошніх паслушную палітычным загадам ураду армію ў часе выбараў.

Пас. Навіцкі сцьвярдзіў, што ў працы ўраду школа стаіць на апошнім пляне. Аб школьнай палітыцы сучаснага міністра асьветы п. Міклашэўскага найлепш сьведчыць яго тайны цыркуляр — куратарам і інспэктаром, каб яны імкнуліся да зачыненьня пачаткавых школ, каб яны вышуківалі ўсялякія повады для гэтага зачыненьня, бо гэта йдзе на карысьць агульнай эканоміі тэй палітыкі ашчаднасьці, якую змушана цяпер вясьці Польшча.

Стан прамысловасьці у БСРР.

(Паводле справаздачы „Сав. Бел“.).

Заробак і прадукцыйнасьць працы.

Аснаўнымі мамэнтамі, характарызуючымі стан прамысловасьці ў БСРР, зьяўляецца заробак рабочых, занятых у прадпрыемствах, а таксама прадукцыйнасьць працы.

Па даных Рады Народнае Гаспадаркі БСРР, заробак рабочых і прадукцыйнасьць працы няўхільна павышаюцца. За апошні час прыкмячаецца, праўда, некаторае адставаньне ў павышэньні прадукцыйнасьці працы ад павышэньня заробку.

Гэтак, за пэрыяд студзень—сакавік 1924 г., у параўнаньні з пэрыядам кастрычнік—сьнежань 1922 г. заробак рабочых павысіўся на 151 процант, прадукцыйнасьць-жа працы толькі на 119 проц.

Але, ня гледзячы на гэта, у асобных галінах прамысловасьці прадукцыйнасьць працы дасягнула ўжо нормаў даваеннага часу.

Далейшы ўзрост прадукцыйнасьці працы зьвязаны з палепшаньнем тэхнікі і формаў вытворчасьці, увядзеньнем боцьш рацыянальнага выкарыстаньня рабочай сілы і спосабаў навуковай арганізацыі працы.

Вытворчыя праграмы.

Ня гледзячы на тое, што абаротны капітал усяе беларускае прамысловасьці (6.800.689 р.) складае толькі 20 процантаў гадавой прадукцыі, намечаныя на 1923—24 г. вытворчыя праграмы ў розных галінах прамысловасьці ў сярэднім будуць выкананы на 95 процантаў.

Адначасна з выкананьнем праграмы ідзе павялічэньне абаротаў гаспадарчых адзінак.

Гэтак у першым паўгодзьдзі 1922—23 г. абароты гаспадарчых адзінак, РНГ (лічачы і прадпрыемствы далучаных мясцовасьцяў) складалі 6.505.411 р., у першым паўгодзьдзі 1923—24 г. абароты іх складаюць ужо 13.636.810 р.

Рух рабочай сілы.

На 1-га кастрычніка 1922 г. ва ўсіх прадпрыемствах БСРР у сучасных межах было 7.070 рабочых і 1.448 служачых; на 1-га кастрычніка 1923 г. лік рабочых, занятых на прадпрыемствах, дасягае 8.663 чал. і лік служачых зьмяншаецца да 1.372 чал.

На 1-га красавіка 1924 г. лік рабочых крыху зьменшыўся, даходзячы да 8.338, а лік служачых 1.127. Зьмяншэньне ліку рабочых на 1-га красавіка 1924 г. знаходзіцца ў залежнасьці ад некатсрых зьмен, якія адбыліся ў прамысловасьці, у зьвязку з аб'яднаньнем часткі прадпрыемстваў і зьмяншэньнем абаротных сродкаў.

Дрэваабробная прамысловасьць.

Гэта галіна прамысловасьці займае па сваіх разьмерах і вытворчай праграме першае месца сярод асобных галін беларускай прамысловасьці. Вытворчая праграма дрэваабробнай прамысловасьці складае 20,4 проц. агульнай вытворчай праграмы РНГ.

Забясьпечанасьць прадпрыемстваў гэтай галіны сыр'ём і блізкасьць загранічнага рынку ў значнай меры дапамагае разьвіцьцю дрэваабробнай прамысловасьці.

Харчовая прамысловасьць.

Гэта галіна прамысловасьці складае 18,5 процантаў агульнай вытворчай праграмы. Харчовая прамысловасьць грунтуецца, галоўным чынам, на перабоцы мясцовых с.-г. пвадуктаў і, такім чынам, яна зьвязана з разьвіцьцём сельскай гаспадаркі Беларусі.

РНГ прымае ўсе меры да разьвіцьця харчовай прамысловасьці. Гэтак, у бліжэйшы час СНГ мае пусьціць у ход два адрамантаваныя дражджовыя заводы. Трэці дражджовы завод мае быць пушчаны ў 1925 годзе.

Паперная прамысловасьць.

Прадпрыемствы папернай прамысловасьці складаюць дробныя гаспадарчыя адзінкі, раскіданыя на тэрыторыі БСРР. Гэта галіна прамысловасьці абыймае 3 картонныя, 3 паперныя, 1 абойную фабрыку і 1 дрэвамасны завод.

Скурная прамысловасьць.

Гэта прамысловасьць, як і паперная, патрабуе аб'яднаньня некаторых прадпрыемстваў.

З гэтаю мэтай РНГ мае зачыніць дробныя гарбарні ў Менску і пабудаваць адну вялікую гарбарню, прыстасаваную, галоўным чынам, для вырабу лёгкага сыр'я: хрому і інш., а пераробку сярэдніх і цяжкіх скур сканцэнтраваць у Віцебскай губэрні.

Такую-ж спэцыялізацыю РНГ мае правясьці і ў адносінах да абуўнай вытворчасьці. На Віцебскай абуўнай фабрыцы мае быць аб'яднаны, галоўным чынам, выраб простага абутку, а ў фабрыцы, якая будуецца ў Менску, выраб лепшага абутку.

Скурная прамысловасьць можа забясьпечыць сябе поўнасьцю беларускім сыр'ём, за выключэньнем каніны і цяжкіх падшвяных скур.

Шклянаяя прамысловасьць.

Што датычыцца шклянай прамысловасьці, то ў сваім цяперашнім стане яна ня мае вялікіх магчымасьцяў для далейшага разьвіцьця. Большасьць гутаў на Беларусі зьяўляецца дробнымі прадпрыемствамі, знаходзячыміся далёка ад шляхоў зносін, у раёнах, не забясьпечаных апалам.

З газэтных сэнсацыяу.

„Канцэнтрацыя радавых войск каля Дзісны“.

„Kur. Por.“ падае з Вільні (?!):

Уздоуж граніцы Дзісьненскага пав. можна заўважыць дзіўны рух радавых войск. Пагранічная варта замяняецца новай. Проці м. Дзісны прыйшлі 4 смаленскія дывізіі (?!) і адзін полк віцебскай пяхоты (?). Колькасьць радавага войска ўздоўж Дзьвіны аблічаюць у 12.000.

Гэтак усяго войска—12-000, а з-іх у адным толькі пункце 4 дывізіі і 1 полк!!!

А кажуць яшчэ,—быццам, часьць ня можа быць больш за цэласьць!

„Бюро Беларусі“.

Той-жа „ўласны карэспандэнт“ у Вільні піша ў „Kur. Por.“:

У Віцебску месьціцца арганізацыя пад назовам „Бюро Беларусі“, якая мае ўздоўж граніцы чысьленыя аддзелы. Адзін з іх—у Полацку. Мэта арганізацыі—высылаць агітатараў і літэратуру на польскую тэрыторыю. „На падставе пэўных (?!) даных“ карэспандэнт „К. Р.“ сьцьвярджае, што цяпер на радавым пагранічны Віленшчыны працуюць „больш як 100 платных бальшавіцкіх агентаў“...

Трэба-ж панам „карэспандэнтам“ бараніць і запрацоўваць як свае ганарары, таксама і—„этаты“.

Чытаньне гэтага клясычнага цыркуляру выклікала страшэннае абурэньне. — Уся саля крычала: „Ганьба!“

Прамоўца далей сьцьвярдзіў, што ў Польшчы паўтара мільёна дзяцей ня вучыцца, бо ня мае школаў, для якіх не хапае 30,000 вучыцялёў! А міністар асьветы загадывае сваім „куратарам“ (апякунам!) старацца зачыняць нават істнуючыя школы!

Паны прамоўцы не казалі на зьезьдзе толькі аб тым, што больш як ⅔ гэтых дзічэючых без навукі дзяцей выпадае на „Усходнія Крэсы“...

Правіцовая прэса вельмі абурана на „бястактнасьць“ вучыцялёў на зьезьдзе, якія, запрасіўшы да сябе, як „госьця“, свайго міністра, зрабілі яму гэткую „прыкрасьць“ крыкамі „ганьба“...

Можа хаця за гэта нарэшце прымусіць урад пазбыцца гэтага „міністра асьветы“, як гэта зроблена ўжо з „ваяводай“ Довнаровічам!

Напад на ст. Мядзёл.

У ноч на 9-X 4 бандыты, узброенныя рэвальверамі і стрэльбамі, напалі на дом Мордуха Істрына. Зьвязаўшы ўсіх прысутных, бандыты зрабавалі ўсе грошы і адзежу. Паслана пагоня. На мейсца нападу выехалі інспэктар Янчэўскі і камандант павят. паліцыі.

Бітва паліцыі з бандытамі.

З Львова наказуюць, што ў Жоўкваўскім пав. адбылася запраўдная бітва паліцыі з бандытамі. У ноч на 10-X атрад паліцыі, атрымаўшы вестку аб нападах банды, кінуўся яе шукаць. Натрапіўшы на банду, пачалі страляніну. Але бандыты, відаць, перамаглі, бо забілі аднаго паліцыянта, зранілі другога і ўцяклі. Львоўская паліцыя выслала ў павет аўтамабіль з цэлай „кампаніяй“ вывядоўчай школы з кіраўнікам „сьледчай экспазытуры“.

„Kur. Poran.“.

Заграніцай.

Замах на Сталіна.

Камуністычная газэта ў Бэрліне падае, што ў Маскве нейкі студэнт-грузін зрабіў замах на Сталіна (па паходжаньні грузін, Джугашвілі), якому была даручана радавым урадам ліквідацыя паўстаньня ў Грузіі.

Хвароба патрыярха Ціхана.

З Масквы паведамляюць, што патрыярх Ціхан паважна захварэў.

Сэнатар дэ-Монці ляціць ў Маскву.

Старшыня камісіі да справы прызнаньня СССР Францыяй выляціць на самалёце ў Маскву. Па дарозе ён спусьціцца ў Варшаве, дзе яго ўжо чакаюць на тым тыдні.

Апазіцыйны блёк у Літоўскім Сойме.

У Ковенскім Сойме стварыўся апазіцыйны блёк, у склад якога ўвайшлі: людоўцы, сацыял-дэмакраты і нацыянальныя меншасьці! (апрача расейцаў).

Ці-ж магчыма нешта падобнае ў „толеранцыйным“ польскім Сойме?!

Выбары Магістрату ў Коўні.

Выбары ў ковенскі мястовы самаўрад скончыліся перамогай большасьці левых літоўскіх партыяў, зблёкаваных з нацыянальнымі меншасьцямі. Бурмістрам абабраны людовец Вілейшыс (той самы, што быў раней), лаўнікамі — жыд Рогінскі і паляк Лютык. Старшынёй Думы (Рады) выбраны літвін Мэркіс — з групы „Пажанга“, а яго заступнікам — жыд Левінштэйн.

Афіцыяльная цэрэмонія роспуску англійскага Парляманту.

Мы пісалі ўжо аб паседжаньні Ніжняй Палаты Парляманту, на якім Мак-Donaльд далажыў аб пастанове караля распусьціць Парлямант (кароль і яго „загад“, гэта — толькі аўтарытэтная форма, бо кароль, паводле канстытуцыі (нават няпісанай!), „загадываючы“, сам павінен такжа спаўняць „рады“ свайго міністра...).

Пасьля гэтага ў Верхняй Палаце Парляманту (ў Сэнаце) адбылося ўрачыстае паседжаньне ў прысутнасьці абедзьвюх Палатаў — ўсяго Парляманту, ураду і караля, на якім кароль прачытаў гэтак-званую „тронную прамову“ (зразумела — напісанную самім прэм'ерам). У гэтай „прамове караля“ ён зрабіў агляд усіх пасьпехаў ураду Мак-Donaльда ў галіне заграпічнай і ўнутранай палітыкі. — Нават Мосульскі (з Турцыяй) і Суданскі (з Ягіптам) канфлікты, пагражаючыя панаваньню Англіі ў Малай Азіі, аказаліся „пасьпехамі“.

Пасьля гэтага паслы вярнуліся ізноў у Ніжнюю Палату, дзе Старшыня прачытаў тую-ж „каралеўскую прамову“ і дэкрэт караля, ды абвясьціў Парлямант распушчаным.

Новыя выбары, як ведама, назначаны на 29-X.

Выбарная кампанія ў Англіі.

Толькі што ўчора распушчаны парлямант, а сёньня ўжо пачалася—„з месца ў галоп“, як той казаў,— выбарная кампанія. Да выбараў страшэнна мала часу, дык ужо на другі дзень выбарна-праграмныя адозвы ўсіх трох пануючых партыяў былі гатовы, а на трэці ўжо паявіліся па ўсяму краю.

Усе правадыры партыяў і іх групаў, — як Мак-Donaльд, Асквіт, Л.-Джордж, Бальдвін і Хэрн, — ужо пусьціліся ў агітацыйныя аб'езды краю.

Цікавай адзнакай гэтых выбараў будзе значная колькасьць кандыдатаў-кабет, нешта каля 30. Мы памятаем, як яшчэ нядаўна гэтак-званыя „суфражысткі“ (дамагаючыяся палітычных правоў кабеты) калацілі парасолямі на вуліцах і ў габінэтах англійскіх міністраў, а нават прэм'ераў (Асквіта і Л.-Джорджа)—за няпрыхільныя адносіны да іх дамаганьняў, а вось цяпер ня толькі жонка самога Л.-Джорджа, але і дзьве арыстакраткі з кансэрватыўнай партыі, як лэді Эстор і княжна Этсолі, — самі выставілі свае кандыдатуры ў дэмакратычную Палату Гмінаў (Сойм). Вось, як хутка, у нашыя часы ідзе прагрэс — нават у кансэрватыўнай наагул і асьцярожнай Англіі!

Цікавы „наступнік“.

Адным з кандыдатаў работніцкай партыі на новых выбарах у Англіі зьяўляецца... сын правадыра кансэрватараў, Бальдвіна! Яго, быццам, маюць высунуць на прэм'ера ў прыпадку перамогі Партыі Працы.

Ізноў зьніжка франка.

Франк (францускі), пасьля часовае стабілізацыі, пачаў ізноў падаць... Газэты тлумачаць гэта тым, што саюз урадоўцаў патрэбаваў такой прыбаўкі, каб найменшая пэнсія ўрадоўца была 6,000 франк. ў год, што, быццам, зруйнуе скарб...

Францускія ўрадоўцы бунтуюць.

9-X перад гмахам міністэрства фінансаў адбылася вялізарная дэманстрацыя парыскіх урадоўцаў, якія пратэставалі проці зьменшаньня пэнсіяў. Павадыром дэманстрантаў быў дырэктар дэпартаманта скарбу Брэн, якога на другі дзень сацыяліст Эрыо звольніў са службы. Эрыо заявіў, што змусіць чыноўнікаў да шанаваньня дысцыпліны?

Сьмерць вялікага пісьменьніка.

13 кастрычніка памер у Парыжу вялікі францускі пісьменьнік сусьветнае славы **Анатоль Франс**.

Нямеччына выпаўняе свае забавязаньні.

Нямецкі міністар фінансаў паведаміў камісара адшкадаваньняў, што рата за кастрычнік у суме 15 міл. залатых марак ужо ляжыць гатовая.

Пазыка Нямеччыне.

З Парыжу наказуюць, што Камісія да спраў адшкадаваньняў адобрыла варункі нямецкай пазыкі ў разьмеры 800 міл. залатых марак і сьцьвярдзіла выпаўненьне Нямеччынай пастановаў лёнданскай умовы.

У той самы час з Лёндану паведамляюць, што тут ужо падпісаны дагавор аб нямецкай пазыцы ў суме 800 міл. зал. марак, аб якім кажа „плян Доўса“. Пазыку даюць амэрыканскія і эўрапэйскія прыватныя банкі.

Галоўным крэдытарам з амэрыканскага боку зьяўляецца банк Моргана, а — з эўрапэйскага — англійскія банкі. Апрача апошніх у пэўнай частцы крэдытуюць Нямеччыну і Францыя, Італія, Швайцарыя, Галяндыя, Швэцыя і — Нямеччына.

Пазыка дадзена на 25 гадоў на даволі цяжкіх— ў нармальныя часы — варунках. Усе сплаты гэтай пазыкі маюць пяршынства перад — рэпарацыйнымі, проці чаго гэтак пратэставала Францыя...

„Вялікая Коаліцыя“ ў Нямеччыне.

Бэрлінскія газэты пішуць, што з думкі Маркса аб утварэньні „вялікай коаліцыі“ (шмат партыйнага ўраду), у якой-бы супрацоўнічалі сацыял-дэмакраты з нацыяналістамі, пэўна ня выйдзе нічога. У такім прыпадку, як пагражаў канцлер, парлямант будзе распушчаны, а выбары адбудуцца ў канцы году.

Але перагаворы прэм'ера з партыямі адбываюцца далей. Чародная канфэрэнцыя яго з прадстаўнікамі партыяў назначана на 14-X, пасьля чаго ўжо няўдача перагавораў змусіць Маркса да зьдзейсьненьня пагрозы — роспуску парляманту.

Трэба адзначыць зьдзіўляючае „нацыянальнае адзінства“ сучаснай Нямеччыны, у якой сацыял-дэмакраты прынцыпова не адкінулі прапазіцыі стварэньня супольнага ўраду з нацыяналістамі.

Больш непрымірымымі, дыктуючымі варункі аказаліся правыя партыі, што паказывае на тое, што ўрадавая коаліцыя ў Нямеччыне перасунулася ўправа.

Гэткая камбінацыя ў сучасных парлямантах магчыма толькі ў часе вайны...

І вось, відаць, Нямеччына прыняла вызаў тэй фінансава-эканамічнай вайны, які зрабілі ёй пераможцы — у відзе прымусова накінутага ёй „пляну Доўса“. Чым прыдзецца плаціць за гэтую „нацыянальную еднасць, у якой кіраўнічую (дый не дарма-ж!) ролю будуць іграць правыя партыі — валадаючыя клясы, чым за ўсё гэта заплацяць працоўныя масы — добра ведама: як і ў часе запраўднай вайны, найвялікшыя ахвяры панясе дзяржаве — народ, сяляне і работнікі.

10-гадзінны, а дзе-недзе і 12-гадзінны дзень працы, які прызналі канечным нават сацыял-дэмакраты, — красамоўна кажа аб тым, чыім коштам будзе вясьціся фінансава-эканамічная вайна Нямеччыны з Антантай, вайна, у якой, ведаючы Нямеччыну, можна спадзявацца ўсяго, толькі не яе паражэньня...

Забойца нямецкага міністра Эрцбэргера.

Выпушчаны з вастрогу ў Будапешце (Вэнгрыя) забойца нямецкага міністра Эрцбэргера, Шульца-Фэрстэр, зараз-жа скрыўся з места. Нямецкая прэса вельмі абураецца на вэнгерскія ўлады за звальненьне яго.

У фашыстаўскай Італіі.

Забойства інваліда.

У Яцэце каля Мімону фашысты забілі інваліда Лертуа — за тое, што ён выйшоў з фашыстаўскай партыі. У месьце абуранае насяленьне пачало біць фашыстаў. Прыйшлося клікаць ня толькі паліцыю, але і войска.

Забойства фашыста.

У Рыме застрэляны на вуліцы сэкратар фашыстаўскага правінцыяльнага аддзелу. Двух яго таварышоў, што ішлі з ім разам, ранена.

Румынія жаліцца на ССРР.

З Бэрліну наказуюць, што румынскі ўрад мапіцца пажаліцца Лізе Народаў на зачэпныя крокі радавага ўраду...

Напружанае палажэньне ў Мэсапатаміі.

Англа-турэцкі канфлікт у Мэсапатаміі (за Мосуль) прыняў пагражаючы характар. Ангорскі ўрад ня хоча нават адказываць на грозныя ноты англійскага ўраду і яго пасла ў Турцыі. Турэцкія войскі ня толькі ня выйшлі з Мосулю, як „загадаў“ Мак-Donaльд, але яшчэ атрымалі падмогу.

Страты гішпанцаў у Марокко.

Гішпанскі ўрад, баючыся народнага абурэньня, не падае праўдзівых лічбаў ваенных страт у Марокко, але глуха абвяшчае, што ў баёх пагібла больш 5,000 чалавек. — Аб тым, — на колькі больш не гаворыцца...

Хатняя вайна ў Кітаі.

З Мукдэну паведамляюць, што армія Чанг-Со-Ліна зусім разграміла армію цантральнага ўраду і заняла Шанхай. Ву-Пэй-Фу з рэшткамі пэкінскай арміі адступіў на поўнач.

На аб'яднаньне гутаў у больш буйныя прадпрыемствы і перавод у раёны, забясьпечаныя апалам, патрэбна вельмі шмат сродкаў.

Мэталяабробная прамысловасьць.

Мэталяабробная прамысловасьць на Беларусі шырокіх пэрспэктываў для свайго разьвіцьця ня мае. Для разьвіцьця гэтай галіны прамысловасьці неабходны жалезная руда і каменнае вугальлё, чаго на Беларусі няма.

З гэтай прычыны на Беларусі могуць разьвівацца толькі рамонтныя заводы і заводы дзеля вырабу гаспадарчых машын для сялянства і рамонтных заводаў.

Тэкстыльная прамысловасьць.

У сучасны мамэнт тэкстыльная прамысловасьць вырабляе выключна ільняную пражу.

Для далейшага разьвіцьця неабходна абарудаваньне прадпрыемстваў, каб яны маглі ільняную пражу перарабляць у тканіну.

Сярнічная прамысловасьць.

Сярнічная прамысловась поўнасьцю забясьпечана сыр'ём і мае пэрспэктывы для далейшага разьвіцьця.

РНГ мае ў бліжэйшы час забясьпечыць сярнічную прамысловасьць новымі машынамі.

Шчацінная прамысловасьць.

Усе іншыя галіны прамысловасьці віднай ролі ў беларускай гаспадарцы не адыгрываюць, за выключэньнем шчацціннай прамысловасьці, займаючай віднае месца ў агульнай шчацціннай вытворчасьці ў БССР.

ХРОНІКА.

Льготы ў выплаце падатку ад маемасьці, згодна з цыркулярям міністэрства скарбу, давацімуць сельскім гаспадаром у гэткіх беларускіх паветах, пацярпеўшых ад неўраджаю: Аўгустоўскім, Беластоцкім, Бельскім, Ваўкавыскім, Горадзенскім і Сакольскім.

Тымчасовая „Ваяводзкая Рада" ў Вільні. Віленскі ваявода п. Рачкевіч, будучы ў Варшаве, абгаварыў з урадам справу стварэньня часовай „Віленскай Ваяводзкай Рады", складзенай з прадстаўнікоў мясцовага грамадзянства, — пакуль ня будзе створана гэткая сталая ўстанова на падставе закону аб самаўрадзе.

Цікава, каго п. Ваявода будзе выбіраць сабе за „райчых"?

Беларускаму Навуковаму Таварыству прысланы на рукі яго Старшыні гэткія рэчы:

1) Ад мастака Язэпа Драздовіча: **альбом Гарадольня**—з мастацкімі малюнкамі, апісамі і легендамі аб замковай гары „Гарадольня" ў Дзісеншчыне, паміж сялом Сьвілам і мястэчкам Плісам.

2) Ад вучня Віл. Бел. Гімназіі Станкевіча—каменны тапорык, знойдзены каля Крэва, Ашмянскага павету.

3) Ад пасла Ф. Ярэміча: мэдаль у памяць аддзяленьня ад Польшчы Холмшчыны 9./II. 1910 г., выбіты амэрыканскімі палякамі.

4) Ад вучня Віл. Прав. Дух. Сэмінарыі Баслыка сярэбраная манэта Стэфана Баторыя.

Усім ахвярадаўцам Урад Т-ва гэтым прыносіць сваю шчырую падзяку.

Карэспандэнцыі.

Маладзечынскі „Міністар Асьветы".

(Маладэчна).

Так цяпер дружна ўзялася польская ўлада праваліць Тугутта-Грабскія языковыя законы!

Так, у вёсках Адамовічы і Гаравічы сяляне жадалі адчыніць школу ў роднай мове і дзеля таго, каб мець пазваленьне на сход, солтысы гэтых вёсак пайшлі ў гміну прасіць пазваленьня на сход, але дзе там, прыйшлі ў гміну, дык сэкрэтар і накінуўся на іх, (войт маўчыць і хоць-бы слова! толькі занімае крэсла): „Ja was wszystkich do posterunku, bolszewicy, kto pisał wam to podanie?! żadnej szkoły w języku białoruskim ja nie pozwalam!" І сяляне мусілі пакінуць „Вялікую Ўстанову", пакуль не зацягнулі іх да паліцыі,—недабіўшыся нічога: зласныя і зьняважаныя „начальствам".

Другі прыклад: Выбраны праз тры вёскі: Выверы, Сілівонаўка і Рухлі, — Акуліцкі Захар прыйшоў прасіць пазваленьня саззваць сход, пісар напаў і на гэтага таксама: „Ах ты, бальшавік, — да пастарунку! Не пазваляю адкрываць школу, вось і ўсё, а калі пойдзе на тое, то сам паеду ажно да Вялейкі і папрашу, каб вам школы беларускай не пазволілі адчыніць! Так выскачыў з гміны і Выверскі прадстаўнік, нічога добрага не пачуўшы.

Скажаце можа, што ня трэба прасіць пазваленьня, а самім, напісаўшы паданьне, падпісаць і папрасіць войта, каб зацьвердзіў? Але было-ж і так: селянін вёскі Мойсечы, Сьцяпан Баран, прынёс у гміну ужо напісанае паданьне, просячы яго сцьвярдзіць. Войт нічога на гэта не сказаў, але-ж як убачыў сэкрэтар, дык падняў такі гвалт і хацеў прагнаць вон ды пасьля аштрафаваць за нелегальную працу. Злаяў, зьняважыў і прызнаў усю гэту справу непатрэбнай, дый не зацьвярдзіў.

Такі страх наводзе „Міністар Асьветы" Маладэчынскай гміны на сялян, што й пісьнуць баяцца. Дык вось зьвяртаемся да Вас, паны паслы, прыедзьце, памажыце нам адчыніць хаця адну школу, а там мы Вам усім дапаможам. **Адамавец.**

„Мілыя госьці".

(З Слонімскага павету).

У пятніцу 19 верасьня ў в. Веценеўку, прыехалі з Жыровіцкага пастарунку два паліцыянты: Лісоўскі і Тамасік шукаць прапаўшых соснаў з лесу пана Мікульскага. Пасьля стараннага абсьледаваньня сялянскіх хутароў, знайшлі кавалак сасны на полі за 500 шагоў ад хут. Лукаша Малышчыка, каторага ў той час ня было дома, а гаспадыня спакойна рыпалася каля гаспадаркі, ня ведаючы, што, вось—вось над яе галавой страсецца беда.

Сасну знайшлі, прычэпка ёсьць—і вось паліцыянты ўвайшлі ў хату Малышчыкаў і зразу зажадалі тытуну.

„У мяне, паночкі, ніякага тытуну няма, дзе-ж я вам яго возьму?"—адказала гаспадыня.

„Kłamiesz"! закрычалі паліцыянты і, дабавіўшы пругкае слоўца, пачалі рыцца ў хаце і каля хаты,—шукаючы тытуну.

Убачыўшы вульлі, яны запатрабавалі мёду. Дарма тлумачыла гаспадыня, што мёд выбраны і прадан на падатак, што астаўся толькі зімовы запас,—нічога не памагло. Мусіла даставаць мёд—адбіраць у пчолак іхні зімовы корм і частаваць „дарагіх гасьцей". Пасьля мёду паном паліцыянтам зажадалася „mleka", а так як у гаспадыні малака ня было ў запасе, (ведама—восень). дык ёй прышлося бегчы на поле, шукаць карову, выдаіць і прынясьці малако для „высокіх гасьцей".

К канцу „балю" вярнуўся з поля гаспадар.— „А... Вот і злодзей! Ты сасну ўкраў?" — спаткалі з-за парога гаспадара „госьці". „Ręce do góry, chamie!"—пачулася каманда, а разам з ёй і ўдар па руках перапалоханага гаспадара. Малышчык падняў рукі і стаў прасіцца, што ў яго нічога няма, што ня ведае ніякай сасны; але гэта мала памагло. Паліцыянты паўтарылі ўдары. Нацешыўшыся і накпіўшыся над безбаронным гаспадаром і гаспадыняй, сьпісалі пратакол і пашлі.

Гэта ня першы і, думаю, не апошні „выпадак" для Жыровіцкага пастарунку, а сколькі такіх пастарункаў?

І каму з гэтага карысьць: Ojczyźnie, ці беларускаму народу?! **Селянін.**

Сельска-гаспадарскія парады.

Трэба араць назіму глыбака.

Ужо даўно даведзена навукай і спраўджана практыкай, што чым глыбей араць поле, тым лепі на ім родзіць збожжа. На глыбака ўзараным полі ня так выгарае ў сухое лета збожжа і ня так вымакае ў часе мокрае вясны. Глыбокае араньне любіць ня толькі жыта, але і авес, і ячмень, і пшаніца, і лён, і грэчка, бульба ды і ўсё і сеянае, і саджанае. **Асабліва-ж трэба глыбака араць пад капусту і канаплі.** Ніколі ня будзе мець гаспадар добрых каноплаў ці капусты на мелка ўзараных сваіх гонях.

Чаму гэта так? Ды і як-жа—запытаецца іншы — можна араць глыбака, калі тады выарэш жоўты пясок навер?

Вось-жа скажу, што трудна ў газэце **падробна** усё гэта вылажыць. Надта шмат трэ' было-б аб гэтым пісаць, і у газэце мейсца мала на гэга. Аб гэтым напісана шмат кніг, і не малых; тут я скажу коратка.

Верхні слой зямлі ад паветра, сонца і вады сам-сабой папраўляецца,—гэта ужо даўно даведзена. І практычныя гаспадары, або якія вучыліся ў сельска-гаспадарчых школах, ужо аддаўна глыбака гатуюць зямлю пад ўсякую збажыну. Не баяліся яны браць плугам на вяршок—два глыбей, не пабаяліся выварачаваць наверх „дзікую" зямлю; і не раскаяліся пасьля. Збожжа ім за гэта кожны год аддзякавала.

Ды і шмат хто з вас бачыў, што на полі, дзе ў часе вайны былі пакапаны акопы, нават вучэбныя, гаспадар, зараўнаваўшы іх, меў адразу-ж лепшае жыта на мейсцы акопаў, чым на сажань—другі ад іх. Чаму гэта? Бо ніжні слой зямлі, які ніколі ня бачыў раней сонца, абветрыўся, узбагаціўся тым, што зямля бярэць добрага для сябе з паветра.

Выараны наверх пясок не пашкодзіць збажыне, здога нічога ёй ня зробіць,—значыцца нельга баяцца яго падняць: і ваду ён да карэньняў лёгка прапусьціць, і пакуль ён ад паветра сам не направіцца, дык карэньчыкам, урэшці, лёгка і абмінуць яго. А добрая зямля і застанецца добрай, а за год-другі і „дзікая зямля" станецца лепшай. **Глыбака ўзварушаная зямля заўсёды лепі дагодзіць збажыне.**

Вот-жа, няхай кожны з гаспадароў, аручы цяпер „назіму", бярэць сёлета хоць на адзін вяршок глыбей за тое, як аралася зямля яго дагэтуль. А тыя, хто ўжо ўзаралі, як і раней—мелка, няхай на вясну возьмуць плугам глыбей на меньш, як на вяршок.

І няхай тады кожны з вас спраўдзіць на практыцы сам, як гэта ёсьць добра. Бо ведаю, што наш вясковы гаспадар заўсёды любіць і ахвотна заводзіць што-небузь новае **„ня з сказу, а з паказу".**

Гэтак за некалькі гадоў да вайны стаяла справа ў некаторых нашых вёсках з лубінам і сэрадэляй.

Ведаю добра я адну вёску ў Вялейскім павеце, дзе людзі надта паволі і нясьмела заводзілі ня толькі сэрадэлю, а нават і лубін.

Але, як толькі некалькі гаспадароў на практыцы дазналіся, як гэта добра, дык зразу-ж усе ў вёсцы, як адзін, на другі год пачалі ў сябе сеяць лубін пад жыта, а сэрадэлю — дык вясной па ўсім жыце і нават па ярыне сталі сеяць.

Так будзе—я ў гэтым зусім пэўны—і з глыбокім араньнем. Год—два практыкі разумнейшых ды сьмялейшых гаспадароў—і гэту навіну палюбіць кожны гаспадар. **Гаспадар Сымон.**

Рэдактар-Выдавец **Антон Войцік.** Друкарня **Н. Левін і Сын,** Вільня, Нямецкая 22.